

Чубучна О. В.

к.е.н., доц.

Автомобільно-дорожній інститут

Донецького національного технічного університету

СОЦІАЛЬНА СПРАВЕДЛИВІСТЬ І ЕКОНОМІЧНИЙ КРИМІНАЛ

Статтю присвячено дослідженню впливу економічного криміналу і корупції на соціальну справедливість. Проаналізовано наукові праці вчених та доведено, що економічний кримінал загрожує економічній безпеці України, а за умов небезпеки встановити соціальну справедливість у суспільстві неможливо. Зроблені висновки, що забезпечення економічної безпеки в країні є прерогативою держави і це прямо або побічно, впливає на процес формування системи відносин соціальної справедливості.

Ключові слова: соціальна справедливість, економічний кримінал, корупція, тіньова економіка, політика держави, економічна безпека.

Проблема соціальної справедливості завжди була однією з болючих і актуальних, оскільки торкалася майже кожної людини, групи людей за інтересами, соціальних прошарків, класів тощо. Історично кожна соціально-економічна система мала власні проблеми, пов'язані із соціальною справедливістю, але з появою поділу суспільства на класи. поділу за суттю на багатих і бідних, ці проблеми зводилися, як правило, до несправедливого розподілу суспільного продукту, що приводило до розшарування суспільства за доходами. І до сьогодні ця проблема є актуальною за умов будь-якого сучасного суспільного устрою.

Становлення зокрема в Україні економіки ринкового типу потребує визначення власного шляху розвитку в світовій цивілізації. Для цього потрібна наукова концепція ефективної економіки, що визначала б

спрямованість інтересів всіх суб'єктів господарювання на досягнення кінцевої мети їх діяльності – забезпечення добробуту всього населення.

Прямування до суспільства соціальної справедливості є діалектичним процесом, який потребує подолання певних труднощів, що виникають у результаті дії як об'єктивних суперечностей суспільного розвитку так і суб'єктивних дій держави (уряду) та діяльності людей. На сучасному етапі існує чимало проблем і проблема економічного криміналу та корупції – одна з найболючіших, яка вчиняє однозначно негативний вплив на економічну безпеку і соціальну справедливість [1].

Конкретно підстави для цього можна сформулювати так.

По-перше, економічний кримінал має суттєві особливості (схеми та механізми укриття прибутків від податків, переведення значних коштів в офшорні зони, зберігання неврахованих грошових сум і цінностей в іноземних банках і т. п.).

По-друге, економічний кримінал є присутнім і у розподілі національного доходу на користь меншості (один відсоток населення України володіє більш як 75% національного багатства країни).

По-третє, економічний кримінал набирає тенденції зрощування із політичною владою, чим деформує всю економічну, соціальну і політичну структуру суспільства, має вплив на ідеологію, що становить особливу небезпеку для суверенітету країни.

З економічним криміналом тісно пов'язана корупція. Визначення цього явища в сучасному суспільстві має розбіжності в наукових виданнях [2, 3, 4], але узагальнюючи може бути таким: корупція є зловживанням посадовим становищем в приватних інтересах за хабар, що наносить шкоду суспільним (державним) інтересам. Розповсюджено головним чином серед державних чиновників. Підраховано фахівцями, що саме за їх корупційних дій протягом 90-х років ХХ ст. з України було вивезено національного багатства (чорний і кольоровий метал, ліс, зерно, художні

цінності тощо) на суму понад 70 млрд. доларів США. Причини цього явища полягає, головним чином, у монополії влади, безмежжя періоду переходу до ринкових умов господарювання, відсутність контролю з боку держави (суспільства). Головними негативами корупції слід вважати:

а) нагромадження «мертвого» багатства, його консервування в зарубіжних банках, вилучення його з національного обороту;

б) розширення поля тіньової економіки та хабарів в державній сфері управління, в тому числі, на жаль, в податковій інспекції;

в) деформація бюджетної політики держави як з боку доходів, так і з боку витрат, у тому числі трансфертних, що покликані забезпечувати соціальну справедливість;

г) підрив віри людей щодо можливості досягнення в країні соціальної справедливості взагалі.

Методами боротьби з економічним криміналом і корупцією слід вважати не тільки (і не стільки) каральні заходи правоохоронних органів влади, скільки економічні методи національного і регіонального масштабів. А саме: піднесення національної економіки (економічне зростання) за рахунок підвищення її ефективності, ресурсозбереження; значне скорочення тіньового сектору економіки та нетрудових доходів; більш жорсткі заходи контролю з боку державних органів влади та громадських організацій за оборотом кримінального капіталу та хабарами; антикорупційні реформи і державні програми боротьби з економічним криміналом та корупцією.

Кожний новий уряд України проголошує одним з напрямів діяльності боротьбу із корупцією. Проте, дійових заходів, тобто таких, що надавали б реального і очевидного ефекту поки що не відчутно. Між тим, загроза з боку економічного криміналу і корупції посилює економічну і національну небезпеку та соціальну несправедливість в країні.

Ф. Кожурін висловлює впевненість в тому, що для налагодження нормального і поступового розвитку національної економіки і гідних умов життєдіяльності людини слід ввести «вищий рівень» регулювання нагальними системними економічними і соціальними перетвореннями в Україні, проект якого представлено владі [5]. Пояснюючи основні положення цього проекту, Ф. Кожурін вважає за необхідне вирішення двох комплексних задач: максимальне задоволення інтересів усіх верств населення і забезпечення сталого розвитку економіки країни [6, с. 4]. В постановці цього завдання автор не є оригінальним. Особливість його погляду, на нашу думку, полягає в тому, що він пропонує конкретні пропозиції впровадження в життя цього проекту. Коротко їх можна викласти наступним чином:

- відбудова ефективної системи державного регулювання та її збалансованість;

- відновлення близько 1,2 млн. постійних робочих місць на відповідних високотехнологічних підприємствах;

- введення окремого вищого, надмакроекономічного рівня державно-суспільного регулювання;

- визначення функцій такого вищого рівня регулювання, який повинен відповідати споживчому інтересу людей і має бути спрямованим на кінцеві результати;

- введення трьох рівнів управління: структурна перебудова економіки, внутрішній ринок, внутрішньо-суспільний баланс, народонаселення і зайнятість, економічний простір.

Пропонує Кожурін Ф. трирівневе системне регулювання: перший рівень надмакроекономічний (до задач якого входять перераховані); другий рівень міжгалузевий (темпи зростання ВВП, доходів на душу населення та інших макропоказників, традиційні міжгалузеві баланси); третій рівень галузевий і регіональний [6, с. 5-10].

Зрозуміло, що створити схеми, алгоритми і навіть методичні підходи до реалізації цього проекту є науково-теоретичним досягненням його авторів. Але для їх впровадження у життя потрібна наявність щонайменше трьох обов'язкових умов:

1) бажання керівників всіх рівнів влади сприйняти цю програму і керуватися нею;

2) наявність потрібних матеріальних, фінансових і кадрових ресурсів;

3) залучення науковців до розробки кожного етапу переорієнтації системних економічних і соціальних перетворень в країні.

Дуже цікава думка М. Туріянської. Вона пропонує розглянути можливість залучення у національну економіку України коштів її тіньового сектору. На підставі існуючих підходів і методик оцінки та виявлення обсягу і структури цього сектору вона визначає її частку на рівні 34-х відсотків до загального ВВП для України у 2003 році, хоча розповсюдженою думкою є 40% [7, с. 264].

Інтерес дослідження цього автора полягає в тому, що вона пов'язує тіньову економіку із проблемою національної і економічної безпеки країни, що є доцільним. Негативний вплив тіньової економіки на національну економіку досліджується через такі напрями: деформація ринкових інститутів, втрата довіри між господарюючими суб'єктами, деформація грошово-кредитної системи, зростання трансакційних витрат, втрата джерел держбюджетних коштів, високий рівень інвестиційних ризиків, зниження якості трудового ресурсу тощо [7, с. 267].

Слід погодитися з тим, що розбалансованість української економіки, відмова від сталої соціальної сфери (її викривлення за рахунок невинуватих зламів у формах і правах власності, невинуватана диференціація у доходах соціальних прошарків населення, різке падіння життєвого рівня більшості громадян тощо), відмова від державного

регулювання і т. п. привели країну до нагальної необхідності докорінних змін – хоча б за пропонуванням проектом. Інакше Україна і її населення постійно знаходяться під загрозою економічної і національної безпеки.

Таким чином, забезпечення економічної і національної безпеки в країні, що є прерогативою держави (влади), безпосередньо або посередньо впливає на процес формування системи соціальної справедливості. Такий стан національної економіки, її соціальної сфери та економічної безпеки не може влаштувати населення України, оскільки об'єктивна хода історії є незворотною. Реальність полягає в тому, що у XXI столітті вирішення хоча б головних проблем національного розвитку повинно бути пов'язано із тенденціями світового розвитку, тобто тенденціями до соціалізації суспільства.

За таких обставин слід визнати доцільність будь-яких наукових розробок, спрямованих на кардинальну зміну небезпечної ситуації в Україні та їх сприйняття владою з метою впровадження у життя. Сьогодні, на нашу думку, заслуговує на увагу проект системних економічних і соціальних перетворень, розроблений групою вчених [5].

Список використаних джерел:

1. Дергачова В., Савельєв М. Моніторинг національного розвитку як фактор економічної безпеки // Економіка України. – 2010. – №1. – С. 19-27.
2. Задорожний Г. В. Частная собственность как нравственная проблема (препринт доклада). – Харьков: ХНУ им. В. Н. Каразина. – 2009. – 16 с.
3. Канаева О. А. Социальная ответственность субъектов хозяйственной деятельности в посткризисной экономике // Вестник СПб университета. – 2010. – №4. – С. 25-34.

4. Керунова В. Соціально-економічні питання вдосконалення системи соціального страхування // Економіка України. – 2010. – №12. – С. 78-84.
5. Проект нагальних системних економічних та соціальних перетворень в Україні: Методологічні положення. – Дніпропетровськ: Связь. – 2009. – 38 с.
6. Кожурін Ф. Д. Методологічні засади проекту нагальних системних економічних і соціальних перетворень в Україні // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – №11. – С. 3-18.
7. Туріянська М. М. Інвестиційні джерела. Монографія. – Донецьк. Юго-Восток. – 2004. – 317 с.

ЧУБУЧНАЯ Е. В. СОЦИАЛЬНАЯ СПРАВЕДЛИВОСТЬ И ЭКОНОМИЧЕСКИЙ КРИМИНАЛ

Статья посвящена исследованию влияния экономического криминала и коррупции на социальную справедливость. Проанализированы научные труды ученых и доказано, что экономический криминал угрожает экономической безопасности Украины, а в условиях опасности установить социальную справедливость в обществе невозможно. Сделаны выводы о том, что обеспечение экономической безопасности в стране, является прерогативой государства и это влияет на процесс формирования системы отношений социальной справедливости.

Ключевые слова: социальная справедливость, экономический криминал, коррупция, теневая экономика, политика государства, экономическая безопасность.

CHUBUCHNA O. V. SOCIAL JUSTICE AND ECONOMIC CRIME

The article investigates the impact of economic crime and corruption on social justice. The analysis of scientific works of scientists and proved that economic crime threatens the economic security of Ukraine, and in conditions of danger establish social justice in society impossible. The conclusions that the economic security of the country is the prerogative of the state and that directly or indirectly affect the formation of relations of social justice.

Key words: social justice, economic crime, corruption, shadow economy, policy, economic security.